

Wyrok z dnia 16 kwietnia 1997 r.
II UKN 60/97

Okresy pracy sezonowej oraz dorywczej świadczonej w ramach stosunku pracy młodocianego pracownika są okresami składkowymi (art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw, Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Jerzy Kuźniar, Sędziowie SN: Zbigniew Myszkowski (sprawozdawca), Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 16 kwietnia 1997 r. sprawy z wniosku Józefy U. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w R. o wcześniejszą emeryturę, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 26 listopada 1996 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 30 sierpnia 1996 r. [...] i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Wojewódzki Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 20 grudnia 1995 r. [...] odmówił Józefie U. prawa do wcześniejszej emerytury z powodu braku wymaganego 35 letniego okresu zatrudnienia. Rewizję od tego wyroku oddalił Sąd Apelacyjny Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 21 marca 1996 r., w którym nie weryfikował spornego okresu, albowiem ustalił, że w dacie wydania wyroku przez Sąd Wojewódzki ubezpieczona pozostawała nadal w stosunku pracy, a przez to nie spełniała wstępnego warunku (rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy), uprawniającego do ubiegania się o przyznanie jej uprawnień emerytalnych na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 stycznia 1990 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy (Dz. U. Nr 4, poz. 27).

W dniu 12 kwietnia 1996 r. ubezpieczona zgłosiła ponownie wniosek o wcześniejszą emeryturę, załączając m. in. świadectwo pracy z dnia 12 kwietnia 1996 r., że jej umowa o pracę ze Spółdzielnią Pracy "Ż." Huta Szkła w R. rozwiąże się z przyczyn ekonomicznych w dniu 31 maja 1996 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w R. decyzją z dnia 5 czerwca 1996 r. odmówił przyznania ubezpieczonej prawa do wcześniejszej emerytury, ponieważ ustalił jej okres zatrudnienia w wymiarze 34 lat i 14 dni, nie uznając dokumentowanego pisemnymi zeznaniami świadków okresu jej zatrudnienia w Szkółce Leśnej S. Nadleśnictwa G. w okresie od dnia 25 czerwca 1960 r. do dnia 25 maja 1962 r. Do odwołania ubezpieczona dołączyła kolejne świadectwo pracy z dnia 1 lipca 1996 r., z którego wynikało, że rozwiązanie jej stosunku pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy nastąpiło w dniu 30 czerwca 1996 r. Odwołanie to oddalił Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 30 sierpnia 1996 r., ustalając łączny okres zatrudnienia ubezpieczonej w wymiarze 34 lat 1 miesiąca i 15 dni. Sąd ten nie uwzględnił okresu pracy ubezpieczonej w spornym okresie w Szkółce Leśnej S., przyjmując w oparciu o dowód z zeznań świadków przesłuchanych w poprzedniej sprawie o sygnaturze akt [...], że skoro ubezpieczona ukończyła 15 lat dopiero w dniu 25 maja 1962 r., to wobec treści art. 1

ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), brak było podstaw prawnych do zaliczenia jej okresu pracy sprzed 25 maja 1962 r., a praca świadczona po tej dacie nie była wykonywana na podstawie przepisów dotyczących zatrudniania młodocianych obowiązujących w spornym okresie.

Apelację od tego wyroku oddalił Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 26 listopada 1996 r., przyjmując, że wobec niewadliwych ustaleń Sądu Wojewódzkiego, ubezpieczona nie legitymuje się 35 letnim okresem zatrudnienia wymaganym do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury stosownie do treści § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy. Sąd ten uznał, że ze spornego okresu pracy ubezpieczonej w Szkółce Leśnej S. mógł być rozważany jedynie okres od dnia 24 maja 1961 r. do dnia 24 maja 1962 r., tj. po ukończeniu 15 lat życia przez ubezpieczoną, co wynika z treści art. 2 ust. 2 pkt 1 ustawy o rewaloryzacji. Zaliczenie tego okresu byłoby dopuszczalne w ocenie Sądu Apelacyjnego tylko wówczas, gdyby ubezpieczona była wówczas "pracownikiem stałym". Tymczasem za "rzecz powszechnie wiadomą" Sąd ten uznał, że praca ubezpieczonej miała charakter dorywczy lub sezonowy, przyjmując za Sądem Wojewódzkim orzekającym w innej sprawie [...], że ubezpieczona nie była w spornym okresie pracownikiem stałym, a taki pogląd podzielił Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalając wyrokiem z dnia 21 marca 1996 r. [...] rewizję ubezpieczonej. W postępowaniu apelacyjnym Sąd Apelacyjny uzyskał także akta osobowe wnioskodawczyni z Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Handlu Wewnętrznego w upadłości w R., zawierających m.in. jej życiorys z dnia 27 czerwca 1971 r., w którym podawała, że pracę podjęła dopiero po dniu ukończenia szkoły ponadpodstawowej, tj. po dniu 1 czerwca 1968 r. Dlatego uznał, że skarga apelacyjna nie wskazała żadnych dowodów, które mogłyby podważyć prawidłowe ustalenia Sądu Wojewódzkiego o braku wymaganego okresu zatrudnienia do przyznania ubezpieczonej prawa do wcześniejszej emerytury.

W kasacji ubezpieczona, wskazując na naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 2 ust. 2 pkt 1 i pkt 3 ustawy o rewaloryzacji oraz § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 stycznia 1990 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów prac, domagała się zmiany zaskarżonego wyroku i przyznania jej prawa do wcześniejszej emerytury, ewentualnie uchylecia zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie i przekazania sprawy temu Sądowi Wojewódzkiemu do ponownego rozpoznania.

Zdaniem kasacji ubezpieczona w spornym okresie była zatrudniona na podstawie przepisów ówczesnie obowiązującej ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. w sprawie zatrudniania młodocianych (Dz. U. Nr 45, poz. 226), dopuszczających możliwość zatrudniania młodocianych w rozumieniu tej ustawy, którymi były osoby po ukończeniu 14 lat, przy pracach sezonowych lub doraźnych, jak również w charakterze pracowników stałych. W szczególności na podstawie przepisów art. 11 pkt. 1 i art. 28 tej ustawy można było zatrudniać w rolnictwie i szkółkach leśnych młodocianych, którzy ukończyli szkołę podstawową. Na takich warunkach pracowała ówczesnie ubezpieczona w charakterze stałego pracownika szkółki leśnej.

Na rozprawie kasacyjnej pełnomocnik pozwanego organu rentowego zajął stanowisko, że okresy sezonowego lub dorywczego zatrudnienia ubezpieczonej w Szkółce Leśnej S. powinny być zaliczone do okresu wymaganego do przyznania emerytury.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Uzasadniony jest zarzut naruszenia prawa materialnego wobec błędnej wykładni przepisu art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa rewaloryzacyjna) i niezastosowaniu obowiązujących w spornym okresie przepisów o zatrudnianiu młodocianych. Powołany przepis ustawy rewaloryzacyjnej za okresy składkowe uznaje okresy zatrudniania młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r. W spornym okresie obowiązywała ustawa z dnia 2 lipca 1958 r. w sprawie zatrudniania młodocianych (Dz. U. Nr 45, poz. 226), która w szczególności zawierała w art. 3 ust. 2 upoważnienie dla Rady Ministrów do określenia rodzajów lekkich prac sezonowych lub dorywczych, przy jakich mogli być zatrudniani młodociani, którymi w rozumieniu tej ustawy (art. 1) były osoby, które ukończyły 14 lat, a nie przekroczyły 18 lat życia. Ówczesny prawodawca dopuszczał zatem zatrudnianie młodocianych nie tylko w celu nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy, czy odbycia wstępnego stażu pracy (art. 3 ust. 1 tej ustawy). W takich okolicznościach ustalenie przez Sądy orzekające w sprawie dorywczego lub sezonowego świadczenia pracy w okresie od dnia 24 maja 1960 r. do dnia 24 maja 1962 r. w Spółce Leśnej S. Nadleśnictwa G. przez ubezpieczoną, ur. 24 maja 1946 r., nie mogło prowadzić do nieuwzględnienia tych okresów, skoro okresy pracy sezonowej, jak i okresy dorywczego świadczenia pracy w ramach stosunków pracy młodocianego pracownika podlegają jako okresy składkowe zaliczeniu na podstawie art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy rewaloryzacyjnej. O uwzględnieniu tych okresów decydował niekwestionowany status pracowniczy ubezpieczonej w spornym okresie, niezależnie od tego, czy wynikał on z bezterminowej umowy o pracę, co wykluczyły oba Sądy orzekające w sprawie, czy też z sezonowych lub dorywczych (krótkoterminowych) stosunków pracy, za czym sądy te opowiedziały się, uznając fakty ówczesnego sezonowego i dorywczego zatrudniania ubezpieczonej. Obligowało to Sądy do ustalenia długości okresów niekwestionowanego sezonowego lub dorywczego zatrudnienia ubezpieczonej w ramach stosunku pracy młodocianego pracownika w spornym okresie, a w konsekwencji do uwzględnienia tych okresów zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy rewaloryzacyjnej.

Potwierdzenie zasadności podstawy kasacyjnej wymaga ustalenia długości zatrudnienia ubezpieczonej w charakterze młodocianego pracownika w spornym okresie. W tym celu Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹³ KPC orzekł jak w sentencji. [...]

=====